

Guía Docente				
Datos Identificativos				2020/21
Asignatura (*)	Dereito da Unión Europea	Código	612G01021	
Titulación	Grao en Dereito			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	1º cuadrimestre	Terceiro	Obrigatoria	6
Idioma	CastelánInglés			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Dereito Público			
Coordinación	Sobrino Heredia, Jose Manuel	Correo electrónico	j.sobrino@udc.es	
Profesorado	Aba Catoira, Ana Maria Anguita Juega, Luis Caamaño Domínguez, Francisco Manuel Mkrtychyan , Artak Neira Pena, Ana Oanta Oanta, Gabriela Alexandra Quindimil Lopez, Jorge Antonio Ruiperez y Alamillo, Javier Sobrino Heredia, Jose Manuel Soto Díaz, David José	Correo electrónico	ana.abac@udc.es luis.anguita.juega@udc.es f.caamano@udc.es a.mkrtychyan@udc.es ana.neira@udc.es gabriela.oanta@udc.es jorge.quindimil@udc.es javier.ruiperez@udc.es j.sobrino@udc.es david.sdiaz@udc.es	
Web				
Descrición xeral	<p>O estudo desta materia permitirá ó estudante coñecer mellor a súa condición de cidadán europeo e, sobre todo, ampliará a súa comprensión da dimensión xurídica da Unión Europea. Esto último permitiralle constatar a importancia que pode acadar o dereito nos procesos de integración.</p> <p>A impartición desta materia é responsabilidade de 3 áreas de coñecemento: Dereito internacional público (temas 1-2, 5-13), Dereito constitucional (temas 3-4) e Dereito procesual (tema 14).</p>			

Plan de continxencia

1. Modificacións nos contidos

A. Programa de Simultaneidade Grao en ADE e Grao en Dereito:

- Non se realizarán cambios.

B. Grao en Dereito:

- Non se realizarán cambios.

C. Bilingual Degree:

- Non se realizarán cambios.

2. Metodoloxías

*Metodoloxías docentes que se manteñen

A. Programa de Simultaneidade Grao en ADE e Grao en Dereito:

- Sesión maxistral
- Estudo de caso (computa na avaliación)
- Proba final (computa na avaliación)

B. Grao en Dereito:

- Sesión maxistral
- Estudo de caso (computa na avaliación)
- Proba final (computa na avaliación)

C. Bilingual degree:

- Sesión maxistral
- Estudo de caso (computa na avaliación)
- Proba final (computa na avaliación)

*Metodoloxías docentes que se modifican

A. Programa de Simultaneidade Grao en ADE e Grao en Dereito:

- Mantense a metodoloxía docente, pero substitúese a docencia presencial por unha docencia virtual, e as actividades prácticas realizaranse, tamén, por medios virtuais.

B. Grao en Dereito:

- Mantense a metodoloxía docente, pero substitúese a docencia presencial por unha docencia virtual, e as actividades prácticas realizaranse, tamén, por medios virtuais.

C. Bilingual degree:

- Mantense a metodoloxía docente, pero substitúese a docencia presencial por unha docencia virtual, e as actividades prácticas realizaranse, tamén, por medios virtuais.

3. Mecanismos de atención personalizada ao alumnado

A. Programa de Simultaneidade Grao en ADE e Grao en Dereito:

- Microsoft Outlook, Moodle, TEAMS

B. Grao en Dereito:

- Moodle, TEAMS, FORMS, STREAM

C. Bilingual degree:

- TEAMS, Moodle, Microsoft Outlook

4. Modificacións na avaliación

A. Programa de Simultaneidade Grao en ADE e Grao en Dereito:

- A proba final desenvolverase virtualmente coas garantías de seguridade correspondente.

Grao en Dereito:

- A proba final desenvolverase virtualmente coas garantías de seguridade correspondente.

C. Bilingual degree:

- A proba final desenvolverase virtualmente coas garantías de seguridade correspondente.

*Observacións de avaliación:

A. Programa de Simultaneidade Grao en ADE e Grao en Dereito:

- Suprímese a esixencia de obter unha cualificación numérica non inferior á de 5 sobre 10 na proba final.

B. Grao en Dereito:

- Mantense o indicado no Paso 7.

C. Bilingual degree:

- Mantense o indicado no Paso 7.

5. Modificacións da bibliografía ou webgrafía

A. Programa de Simultaneidade Grao en ADE e Grao en Dereito:

- Non se realizarán cambios.

B. Grao en Dereito:

- Non se realizarán cambios.

C. Bilingual degree:

- Non se realizarán cambios.

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A1	Coñecemento das principais institucións xurídicas.
A3	Percepción do carácter sistemático do ordenamento xurídico.
A5	Coñecemento dos principios e valores constitucionais.
A6	Comprensión das distintas manifestacións do dereito na súa evolución histórica e na súa realidade actual.
B1	Que os estudantes demostrasen posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral, e adóitase atopar a un nivel que, aínda que se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo
B2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo
B5	Que os estudantes desenvolvesen aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía
B6	Aprender a aprender.
B10	Traballar de forma colaborativa.
B13	Capacidade para utilizar a rede informática (internet) na obtención de información e na comunicación de datos e, en xeral, capacidade para empregar as ferramentas básicas das TIC necesarias para o exercicio da súa profesión.
C2	Dominar a expresión e a comprensión de forma oral e escrita dun idioma estranxeiro.
C3	Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C5	Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
Adquisición do coñecemento dos principios e valores constitucionais.	A5		
Adquisición do coñecemento das principais institucións xurídicas.	A1		
Percepción, polo alumno, do carácter sistemático do ordenamento xurídico.	A3		
Comprensión, polo alumno, das distintas manifestacións do dereito na súa evolución histórica e na súa realidade actual.	A6		
Comprensión, polo alumno, de coñecementos nunha área de estudo como é esta que parte da base da educación secundaria xeral, e adóitase atopar a un nivel que, aínda que se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda deste campo de estudo		B1	
Aplicación, polo alumno, dos seus coñecementos ao seu traballo ou vocación dunha forma profesional. Adquisición das competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro desta área de estudo		B2	
Traballo dos estudantes de forma colaborativa.		B10	
Adquisición, e exercicio, da competencia de aprender a aprender.		B6	
Adquisición, polo alumno, da competencia para desenvolver aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía		B5	
Capacidade para utilizar a rede informática (internet) na obtención de información e na comunicación de datos e, en xeral, capacidade para empregar as ferramentas básicas das TIC necesarias para o exercicio da súa profesión.		B13	
Dominio da expresión e a comprensión de forma oral e escrita dun idioma estranxeiro.			C2
Utilización das ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.			C3
Capacidade para desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.			C4

Entendemento da importancia da cultura emprendedora e coñecimento dos medios ao alcance das persoas emprendedoras.			C5
Capacidade do alumno para valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que debe enfrontarse.			C6

Contidos	
Temas	Subtemas
Tema 1. Orixe e evolución histórica da Unión Europea.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Antecedentes históricos da UE 2. O proceso de profundización da UE 3. O proceso de ampliación da UE
Tema 2. Natureza xurídica e caracteres da Unión Europea.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Configuración xurídica: a UE como Organización internacional 2. Valores, obxectivos e principios 3. O sistema de competencias
Tema 3. A integración europea. Fundamento e alcance constitucional da pertenza á UE.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bases constitucionais da pertenza á UE 2. A pertenza á UE e as súas consecuencias sobre o sistema constitucional de fontes do Dereito. 3. A pertenza á UE e as súas consecuencias sobre a organización territorial do Estado español.
4. Cidadanía e dereitos.	<ol style="list-style-type: none"> 1. A cidadanía europea: concepto e contido 2. A tutela dos dereitos no espazo comunitario 3. A Carta dos Dereitos fundamentais da UE: proceso constitucional? 4. A adhesión da UE ao Convenio Europeo de Dereitos Humanos.
Tema 5. Sistema institucional da Unión Europea (I).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Consideracións xerais: principios e medios 2. O Consello Europeo 3. O Consello
Tema 6. Sistema institucional da Unión Europea (II).	<ol style="list-style-type: none"> 1. O Parlamento Europeo 2. A Comisión 3. Outras institucións e órganos
Tema 7. Ordenamento xurídico da Unión Europea (I): Fontes.	<ol style="list-style-type: none"> 1. O Dereito orixinario 2. O Dereito derivado 3. O proceso de formación do Dereito derivado
Tema 8. Ordenamento xurídico da Unión Europea (II): Aplicación no Ordenamento xurídico interno.	<ol style="list-style-type: none"> 1. As relacións entre o Dereito da UE e os Dereitos interno dos Estados membros 2. Os principios de efecto directo, primacía e responsabilidade do Estado 3. Desenvolvemento e execución do Dereito da UE
Tema 9. Sistema xurisdiccional da UE (I): Organización e funcionamento do TJUE.	<ol style="list-style-type: none"> 1. O Tribunal de Xustiza: organización e funcionamento 2. O Tribunal Xeral: organización e funcionamento 3. Os tribunais especializados: o Tribunal da Función Pública. 4. Caracteres xerais do procedemento ante o TJUE.
Tema 10. Sistema xurisdiccional da UE (II): as competencias do TJUE.	<ol style="list-style-type: none"> 1. A competencia contenciosa 2. A competencia prejudicial 3. As competencias consultiva
Tema 11. Políticas e liberdades da UE.	<ol style="list-style-type: none"> 1. As liberdades fundamentais do mercado interior 2. As políticas comúns da Unión 3. As políticas compartidas da Unión 4. As políticas en que a Unión dispón de competencias de cooperación, apoio, complemento ou axuda
Tema 12. Acción exterior da Unión Europea: as relacións exteriores.	<ol style="list-style-type: none"> 1. A subxectividade xurídica internacional da UE 2. As principais manifestacións da subxectividade internacional da UE 3. A dimensión internacional das políticas civís da UE

Tema 13: Acción exterior da Unión Europea: a Política exterior e de Seguridade Común e a Política de Seguridade e Defensa Común.	1. A articulación da Política Exterior e de Seguridade Común 2. A dimensión institucional e os ámbitos materiais da Política Exterior e de Seguridade Común 3. A articulación da Política de Seguridade e Defensa Común
Tema 14: Espazo de Liberdade, Seguridade e Xustiza: a tutela xudicial e procesual na Unión Europea.	1. A cooperación xudicial en materia civil 2. A cooperación xudicial en materia penal 3. O principio de recoñecemento mutuo en materia penal 4. A orde europea de detención e entrega

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Sesión maxistral	A1 A3 A5 A6 C5	39	60	99
Seminario	B6 B10 B13 B1 B2 B5 C2 C3 C4 C5 C6	19	25	44
Proba obxectiva	A1 A3 A5 A6 B6 B10 B1 B2 B5 C4 C5 C6	2	0	2
Atención personalizada		5	0	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Sesión maxistral	Sesión maxistral
Seminario	Seminario
Proba obxectiva	Proba obxectiva

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Seminario	O alumno terá a posibilidade de consultar cos profesores todas aquelas dúbidas que lle xurdan tanto respecto das clases maxistras como das actividades prácticas.

Avaliación			
Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Seminario	B6 B10 B13 B1 B2 B5 C2 C3 C4 C5 C6	Avaliación da actividade práctica. Dependendo da titulación, representará o 30%, o 40% ou o 60% da nota final.	40
Proba obxectiva	A1 A3 A5 A6 B6 B10 B1 B2 B5 C4 C5 C6	Exame do contido da materia. Dependendo da titulación, representará o 60%, o 40% ou o 30% da nota final.	60

Observacións avaliación

ORGANIZACIÓN DA MATERIA: ÁREAS DE COÑECEMENTO. A impartición e avaliación da materia é responsabilidade de 3 Áreas de coñecemento:

- 1) Área de Dereito internacional público. Temas: 1-2 e 5-13. Profesorado: en Dobre Grao Dereito-ADE, Prof. José Manuel Sobrino Heredia (j.sobrino@udc.es) e Profa. Gabriela A. Oanta (gabriela.oanta@udc.es); en Grao en Dereito, Prof. Jorge Antonio Quindimil López (jorge@udc.es) e Prof. Artak Mkrtychyan (artak@udc.es); en Grao bilingüe, Profa. Gabriela A. Oanta (gabriela.oanta@udc.es).
- 2) Área de Dereito constitucional. Temas: 3-4. Profesorado: en Dobre Grao Dereito-ADE, Prof. Javier Ruipérez e Alamillo(javier.ruiperez@udc.es); en Grao en Dereito, Prof. Javier Ruipérez e Alamillo(javier.ruiperez@udc.es) e Prof. Francisco Caamaño Domínguez (f.caamano@udc.es); en Grao bilingüe, Profa. Ana Aba Catoira (ana.abac@udc.es).
- 3) Área de Dereito procesual: Tema 14. Profesorado: en Dobre Grao Dereito-ADE, Prof. David Soto (david.sdz@udc.es); en Grao en Dereito, Profa. Ana María Neira (ana.neira@udc.es) e Prof. Luís Anguita (luis.anguita.juega@udc.es); en Grao bilingüe, Profa. Ana María Neira (ana.neira@udc.es).

CÁLCULO DA NOTA FINAL DA MATERIA: Cada unha das Áreas de coñecemento que participa na materia ten un peso na avaliación final, proporcional á súa carga docente: Dereito internacional público: 78 % da nota final; Dereito constitucional: 15% da nota final; Dereito procesual: 7% da nota final.

DOBRE GRAO DEREITO-ADE: En relación coa parte relativa ao Dereito internacional público, para superar a materia deberá alcanzarse un 5 sobre 10 no exame, que será final e oral, e suporá un 60% da nota final. Para que se poida sumar a nota das actividades prácticas, que suporá o 40% da nota final, deberá alcanzarse un 5 sobre 10 no exame final. Se non se alcanza unha nota mínima de 5 sobre 10 nas actividades prácticas, non se poderá sumar a cualificación do exame final. Aqueles alumnos que non se presenten ao exame final de DIP, serán considerados como NP polo que se refire á parte de DIP. Calquera intento de fraude ou plaxio en calquera actividade que se desenvolva durante o curso ou no exame final será penalizada cun suspenso automático na materia (0).

No caso da parte de Dereito constitucional, é necesario aprobar o exame final para que poidan ser tidas en conta as notas das prácticas. Ademais, os alumnos que obteñan unha cualificación numérica de 5 ou superior (sobre 10) no exame final, calcularáselles a nota do seguinte modo: 30% da nota mediante avaliación de actividades prácticas (en clase, entregas de traballos e 70% restante mediante o exame final; e os alumnos que obteñan unha cualificación numérica inferior a 5 (sobre 10) no exame final, suspenderán a materia sen que se lles poida ter en conta a nota das prácticas.

Polo que se refire á parte de Dereito procesual, o exame final será tipo test (10 preguntas) e representará o 40% da nota final, e o 60% restante será representado por un breve traballo tutelado.

GRAO EN DEREITO: A docencia da parte da materia correspondente a Dereito Internacional Público desenvolverase co apoio das ferramentas postas a disposición pola propia Universidade, así como outras que se consideren adecuadas para adquirir as competencias da materia. En particular, farase un uso regular de Moodle, Teams, Forms e Stream, entre outras. A nota final da materia corresponderase nun 60% co exame final e nun 40% coas actividades dirixidas. Se non se alcanza unha nota mínima de 5 sobre 10 no exame, non se poderá sumar a cualificación das actividades dirixidas. Se non se alcanza unha nota mínima de 5 sobre 10 nas actividades dirixidas, non se poderá sumar a cualificación do exame. En ambos os casos, por tanto, suspenderase a materia. O exame final será combinado entre preguntas multi-opción e de resposta curta a través dalgunha plataforma virtual (Moodle, Forms, etc.) que se realizará presencialmente en clase. O tempo estimado para responder será de 30 segundos por pregunta nas multi-opción e de 60 segundos por pregunta nas de resposta curta. Haberá dous tipos de actividades dirixidas: 1. Sen cualificación autónoma, porque se utilizarán para explicar contidos do exame final; 2. Con cualificación autónoma, que contabilizarán no 40% da nota final. Ambos os tipos de actividades serán aplicables tanto á primeira como á segunda oportunidade. Calquera intento de fraude ou plaxio en calquera actividade que se desenvolva durante o curso ou no exame final será penalizada cun suspenso automático na materia (0). Non se permitirá ningún cambio de quenda nin de grupo reducido que non fose autorizado previamente polo Centro. A participación nunha quenda ou nun grupo reducido que non fose autorizado determinará o suspenso automático na materia (0).

No caso da parte de Dereito constitucional, é necesario que se aprrobe o exame final para que poidan ser tidas en conta as notas das prácticas. Deste xeito, os alumnos que obteñan unha cualificación numérica de 5 ou superior (sobre 10) no exame final que será escrito, calcularáselles a nota do seguinte modo: 30% da nota mediante avaliación de actividades prácticas (en clase, entregas de traballos %ou2026), e 70% restante mediante o exame final; e os alumnos que obteñan unha cualificación numérica inferior a 5 (sobre 10) no exame final, suspenderán a materia sen que se lles poida ter en conta a nota das prácticas.

Respecto da parte de Dereito procesual, o exame final consistirá nun cuestionario e tomarase en conta a participación na clase interactiva.

DOCENCIA EN INGLÉS / BILINGUAL DEGREE: En relación coa parte de Dereito internacional público, o exame final da materia será escrito e

suporá o 40% da nota final, e as actividades prácticas puntuarán o 60% restante. Calquera intento de fraude ou plaxio en calquera actividade que se desenvolva durante o curso ou no exame final será penalizada cun suspenso automático na materia (0). Respecto da parte de Dereito procesual, o exame final consistirá nun cuestionario e tomarase en conta a participación na clase interactiva..

Fontes de información

Bibliografía básica

- DIEZ DE VELASCO, M. (COORDINADO POR J.M. SOBRINO) (2010). Las Organizaciones internacionales. Madrid:Tecnos

- ABELLÁN HONRUBIA, V.; VILÁ COSTA, B. y OLESTI RAYO, A. (2011). Lecciones de Derecho comunitario europeo. Barcelona: Ariel

- BARNARD, C.; PEARS, S. (eds.) (2014). European Union law . Oxford: Oxford University Press

- SOBRINO HEREDIA, J.M. (2016). Textos para el estudio del Derecho Internacional Público, Derecho de la Unión Europea y Derecho Internacional de los Espacios. Valencia: Tirant lo Blanch

- SOBRINO HEREDIA, J.M. (2016). Textos para el estudio del Derecho Internacional Público, Derecho de la Unión Europea y Derecho Internacional de los Espacios. Valencia: Tirant lo Blanch

- MANGAS MARTÍN, A. y LIÑÁN NOGUERAS, D.J. (2016). Instituciones y Derecho de la Unión Europea. Madrid: Tecnos

- ORTEGA GÓMEZ, M. (2016). Las políticas de la Unión Europea en el siglo XXI. Barcelona: Bosch

- FAIRHURST, J. (2016). Law of the European Union (11th ed.). Edinburgh: Pearson

- RUIPÉREZ, J. (2018). La ciudadanía europea? y sus implicaciones para el derecho constitucional. Ciudad de México: Universidad Nacional Autónoma de México

BIBLIOGRAFÍA RECOMENDADA PARA A PARTE DO PROGRAMA IMPARTIDA POLO AREA DE DEREITO CONSTITUCIONAL RUIPEREZ ALAMILLO, J.: La "Constitución Europea" y la teoría del Poder Constituyente, Ed. Biblioteca Nueva, Madrid, 2000. *CARMONA CONTRERAS, A. (Ed.), La Unión Europea en perspectiva constitucional, Aranzadi, Navarra, 2008. *GOIZUETA VÉRTIZ, J. y CIENFUEGOS, M. (Dirs.), La eficacia de los derechos fundamentales de la UE, Thomson Reuters Aranzadi, Navarra, 2014. *JIMENA QUESADA, L., Fundamentos constitucionales de la Unión Europea, Biblioteca Nueva, Madrid, 2006. *JIMENA QUESADA, L., Jurisdicción nacional y control de convencionalidad. A propósito del diálogo judicial global y de la tutela multinivel de derechos, Aranzadi, Navarra, 2013. *JIMENA QUESADA, L., Sistema europeo de derechos fundamentales, Colex, Madrid, 2006. *PÉREZ TREMPES, P. (Dr.), Constitución europea y Constituciones nacionales, Tirant lo Blanch, Valencia, 2005. *RODRÍGUEZ, A., Integración europea y derechos fundamentales, Civitas, Madrid, 2001. *UGARTEMENDÍA, J.I., Derecho Constitucional Europeo, Tirant lo Blanch, Valencia, 2011. *UGARTEMENDÍA, J.I., GARCÍA VÁZQUEZ, S., GOIZUETA VÉRTIZ, J. (Dirs.), La Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea, Thomson Reuters Aranzadi, Navarra, 2012.

Bibliografía complementaria

- ALCAIDE FERNÁNDEZ, J. y CASADO RAIGÓN, R. (2018). Curso de Derecho de la Unión Europea, 3ª ed.. Madrid: Tecnos

- ALDECOA LUZARRAGA, F.; SOBRINO HEREDIA, J.M. e.a. (2008). Los Tratados de Roma en su cincuenta aniversario. Perspectivas desde la Asociación Española de Profesores de Derecho internacional y Relaciones internacionales. Madrid: M. Pons

- GUTIERREZ ESPADA, C. e.a (2015). La Unión Europea y su Derecho. Madrid: Trotta

- MANGAS, A. (Dir.); GONZÁLEZ, L.N. (Coord.); LÓPEZ ESCUDERO, M.; MARTIN PÉREZ DE NANCLARES, J. y SOBR (2008). Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea. Comentario artículo por artículo. Madrid: Fundación BBVA

- SÁNCHEZ RAMOS, B. (Ed.) (2012). La Unión Europea como actor global. Valencia: Tirant lo Blanch

PAXINAS WEB Páxina oficial da Unión Europea: <http://europa.eu/> EUROPOL: <http://europol.europa.eu/> EUROJUST: <http://eurojust.eu/> Rede xudicial europea en materia civil e mercantil: <http://ec.europa.eu/civiljustice> Atlas xudicial europeo: http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/index_es.htm Rede xudicial europea en materia penal: <http://www.ejn-crimjust.europa.eu/ejn/>

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Dereito Internacional Público/612G01019

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Traballo fin de Grao/612G01031

Dereito internacional dos espazos/612G01047

Observacións

(*A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías